

LESSUGGESTIE

Rindert Kromhout – *Soldaten huilen niet*

(Leopold, 2010) €14,95

door Nicoline Timmers –Eggenkamp

© Andy Huysmans

1. Over de schrijver en zijn werk

Rindert Kromhout (Rotterdam, 1958) ging na de middelbare school naar de Pedagogische Academie om kleuterleider te worden. Daarna deed hij vervangende dienstplicht in een jeugdbibliotheek. Ook had hij zijn eigen poppentheater. Zijn eerste verhaal (*Het drakenhuwelijk*) werd in 1978 gepubliceerd, zijn eerste boek (*Een muis bij het fornuis*) twee jaar later. Sinds 1982 is hij schrijver van beroep. Hij schreef verhalen voor de Blauw Geruite Kiel (de kinderrubriek van Vrij Nederland) en kinderboekenrecensies voor *de Volkskrant*. Rindert Kromhout heeft naast de Eremedaille van de Nederlandse Kinderjury (2007) verschillende prijzen en nominaties voor zijn boeken gekregen. Zoals de Zilveren Griffel en de Prijs van de Nederlandse Kinderjury. Hij schrijft zowel fantastische als realistische verhalen. De personages uit zijn boeken zijn geloofwaardig; ze maken keuzes, twijfelen, plagen, maken grapjes, zijn onzeker en begaan blunders. Voor meer informatie zie www.rindertkromhout.nl

2. *Soldaten huilen niet*: inhoud en beknopte analyse

Julian Bell, 21 jaar oud, vertelt zijn twee jaar jongere broer en soulmate Quentin dat hij met zijn communistische kameraden naar de Spaanse burgeroorlog vertrekt. Waarop Quentin belooft: 'Als jij eerder doodgaat, zal ik een boek over je schrijven.' Zijn boek is een flashback op hun leven, die start in 1925, wanneer Julian en hij respectievelijk 9 en 6 jaar oud zijn. Ze zijn net aangekomen in hun nieuwe huis 'Charleston', samen met hun zusje Angelica, hun moeder de schilderes Vanessa en haar homoseksuele vriend de schilder Duncan Grant.

Julian, Quentin en Angelica groeien op in een rijke en inspirerende wereld van schrijvers en schilders, allemaal mensen die hun geheel eigen weg gaan, zonder zich iets aan te trekken van hoe het zogenaamd hoort of wat de buitenwereld vindt. Ze spelen vaak toneel, stukken die door hun tante Virginia Woolf zijn bedacht en waar alle familieleden een rol in krijgen. Hun vader Clive, komt regelmatig over uit Londen en doet ook graag mee aan deze vrolijke verkleed- en acteersessies. Clive is ook degene die met zijn kinderen in gesprek gaat over maatschappelijke en politieke onderwerpen als feminisme, pacifisme en vrijdenkendheid. Daarbij houdt hij hen steeds voor dat ze altijd zelf moeten blijven nadenken en niet kritiekloos achter anderen aan moeten lopen.

De twee broers kunnen goed met elkaar overweg en trekken vaak met elkaar op, maar tijdens hun puberteit worden de verschillen in hun karakters steeds duidelijker. Quentin is de meest zachte van de twee. Hij wil graag schrijver worden en heeft de beste leermeesteres die hij zich voor kan stellen: zijn tante, de schrijfster Virginia Woolf. Hij geniet van de wijze waarop het gezin leeft, voelt niet de behoefte om zich af te zetten. Julian is geïnteresseerd in politiek en bekijkt zijn familieleden met een kritische blik. Regelmatig voert hij met zijn ouders en hun vrienden gesprekken over de wijze waarop er op het snel om zich heen grijpend fascisme in Europa moet worden gereageerd. Het beeld dat Julian van zijn ouders heeft, stort in als hij ontdekt dat niet Clive maar Duncan de vader van Angelica blijkt te zijn. Julian is enorm teleurgesteld, vraagt zich af wat zijn ouders nog meer voor geheimen met zich mee dragen, en dat het zelfs voor zijn ouders soms moeilijk is zich aan hun eigen principes te houden. Julian keert zich lange tijd van zijn familie af en ook zijn vertrouwelijke band met Quentin verandert. Uiteindelijk worden de problemen uitgesproken. Julian besluit als zelfverklaard communist naar Spanje te vertrekken om mee

te gaan vechten in de burgeroorlog. Net voor zijn vertrek herinnert Julian Quentin aan zijn belofte om een boek over hun jeugd te schrijven als Julian komt te overlijden. Moeder Vanessa kan geen vrede hebben met het vertrek van haar oudste zoon en blijft in verwarring achter.

Soldaten huilen niet is een op feiten en bestaande personen gebaseerde roman. Quentin, Julian en Angelica waren de kinderen van de schilderes Vanessa Bell. Vanessa en haar zus Virginia Woolf waren centrale figuren in wat wel de Bloomsbury Groep wordt genoemd, een bonte verzameling van voornamelijk kunstenaars die woonden en werkten in Engeland in de jaren twintig en dertig van de vorige eeuw.

Het is een rijk en indringend verhaal waarin verschillende thema's aan bod komen: relaties, het maken van keuzes, de invloed van milieu, kunst, politiek klimaat, het pacifisme, macht, de puberteit, ontluikende seksualiteit, en familiegeheimen.

3. Twee lessen

Deze lessen zijn bestemd voor leerlingen in klas 2 en 3 havo/vwo en voor de ervaren lezers in 3 en 4 vmbo-tl. De bedoeling van de lessen is de leerlingen in aanraking te brengen met het milieu en de levenswijze van de *Bloomsbury Groep* en hen te laten nadenken over het onderwerp macht. Zijn afwijkende omgangsvormen per definitie raar en welke aspecten zitten er aan het thema macht?

Kopieerfragmenten:

K1: blz. 50 (vanaf de witregel) t/m 56

K2: blz. 146 tot aan witregel 151

Les 1

U vraagt de leerlingen binnen enkele minuten op te schrijven wat de titel *Soldaten huilen niet* voor reacties bij hen teweeg brengt. Daarna krijgen de leerlingen kort de tijd om hun reacties in groepjes van vier uit te wisselen, waarna u nog enkele leerlingen klassikaal verslag uit laat brengen.

Vervolgens laat u (indien mogelijk via de beamer) de kaft zien en vraagt de leerlingen om zoveel mogelijk vragen op te schrijven die bij hen opkomen als ze de kaft bestuderen. Dezelfde opdracht geeft u hen ook nadat ze de tekst op de achterzijde hebben gelezen (via de beamer) of gehoord (via voorlezen). Deze vragen worden in groepjes van vier besproken en de leerlingen kiezen daar per groepje één vraag uit die hen gezamenlijk intrigeert. Op het bord verzamelt u de vragen die de groepjes hebben bedacht. Op deze wijze maakt u de leerlingen nieuwsgierig naar de inhoud van het verhaal.

Vervolgens introduceert u de *Bloomsbury Groep*. U vertelt dat er onder deze naam, tijdens de eerste helft van de vorige eeuw in de Londense wijk Bloomsbury, schrijvers, schilders, wetenschappers en kunstcritici woonden en werkten. Hun schilderijen, romans en opvattingen over kunst waren vernieuwend. Ze trokken zich niets aan van hoe het volgens velen hóórde, maar lieten de gebaande paden links liggen en schreven en schilderden op hun volstrekt eigen wijze. Centrale figuren in die groep waren de schilderes Vanessa Bell en haar zus, de schrijfster Virginia Woolf.

Deze informatie is goed te verlevendigen door gebruik te maken van internet en de beamer. U kunt afbeeldingen laten zien van Vanessa en Virginia, van de inrichting van Charleston en van de schilderkunst uit die tijd. Ook kunt u de schilderijen *Baigneuse ouvrant une cabine* en *Guernica* van Picasso, die in dit boek ter sprake komen, laten zien opdat de leerlingen een helder beeld krijgen van het tijdsbestek waarin het verhaal zich afspeelt. Een andere mogelijkheid is om deze lessenserie in samenspraak met de docent Beeldende Vorming uit te voeren.

Ter voorbereiding op het fragment dat de leerlingen gaan lezen vertelt u uw leerlingen dat Quentin, Julian en Angelica samen met hun moeder Vanessa en haar vriend Duncan sinds twee jaar op Charleston wonen. De jongens krijgen thuis privéles en zitten dus niet op de dorpschool. Duncan stelt voor om de dorpsbewoners uit te nodigen op een feest.

U deelt K1 uit. Nadat de leerlingen de tekst hebben gelezen, maken ze individueel of in tweetallen de volgende opdrachten:

1. 'Ik vond het geweldig bij Kevin thuis, omdat het er zo anders was dan ik gewend was.'

Ben je zelf wel eens bij iemand thuis geweest waar de levenswijze totaal verschillend was met die van jou? Hoe keek

je daar tegenaan? Had je er een oordeel over en zo ja, wat was dat oordeel dan? Quentin (de verteller van dit verhaal) staat open voor een andere manier van leven dan hij gewend is. Noem twee voordelen van deze open houding.

2. *‘Toen we naar huis liepen, vertelde Julian me dat zijn vrienden Mark en Chris, de zoons van de buschauffeur, niet zouden komen. Ze mochten niet.’*

De ouders van Mark en Chris hebben deze beslissing waarschijnlijk genomen om hun zoons te beschermen. Wat vind je daarvan? Wat zijn de nadelen van het verbod? Wat voor invloed kan het hebben op de kijk van Mark en Chris op andere leefvormen? Bedenk twee argumenten voor en twee argumenten tegen het besluit van de ouders van Chris en Mark.

3. *‘Het moet een merkwaardige aanblik zijn geweest: Charleston vol rennende kinderen en verklede volwassenen, met als uitzondering de eetkamer, waar de schuchtere bezoekers zich als in een toevluchtsoord hadden verschanst. Twee werelden onder één dak.’*

Hoe komt het dat deze twee werelden niet matchen? Wat zouden beide partijen hebben moeten doen om dit feest tot een succes te maken? Heb je zelf wel eens in een situatie verkeerd dat je je ergens niet thuis voelde? Wat voor reactie gaf je? Hoe zou je nu met de situatie omgaan?

4. *‘De boer, onze huisbaas die wel wat gewend was, had de hele avond met een brede glimlach in een stoel bij de haard gezeten, vlak bij de tafel waar de schaal met punch stond. Nu stond hij op en zei met onwaste stem dat het tijd werd de eregast weer in haar hok op te sluiten. ‘Ze zullen nog lang napraten over deze avond,’ verzekerde hij mijn vader.’*

Schrijf een korte dialoog die plaatsvindt tussen de bakker en zijn vrouw, als ze na afloop van het feest naar huis lopen.

Tijdens het beantwoorden van de vragen, loopt u rond en bekijkt de antwoorden van de leerlingen. Zodra de leerlingen klaar zijn, geeft u gelegenheid tot uitwisseling van de antwoorden in groepjes van vier. Ten slotte nodigt u enkele leerlingen uit om aan de hele klas te vertellen wat zij hebben opgeschreven.

Les 2

U laat enkele leerlingen kort verslag doen van het onderwerp en de gespreksstof van de vorige les. Dan vraagt u de leerlingen om in drie minuten op te schrijven wat zij verstaan onder het begrip ‘macht’. Vervolgens nodigt u enkele leerlingen uit om aan de hele klas te vertellen wat zij onder ‘macht’ verstaan.

Dan deelt u K2 uit. Nadat de leerlingen de tekst hebben gelezen, beantwoorden ze in tweetallen de volgende vragen:

1. *‘Oorlog vernietigt niet alleen de mensen zelf, maar ook alles wat ze hebben gebouwd of geschreven of bedacht. Oorlog vernietigt de beschaving en zonder beschaving zijn we nergens meer.’*

Wat verstaat Quentins vader onder beschaving? Zijn jullie het eens of oneens met bovenstaande stelling? Bedenk een argument voor én een argument tegen de stelling.

2. *‘Het is meer zelf kiezen voor iets moois, iets dat het leven rijker en waardevoller maakt, en proberen anderen daar ook voor te winnen. Zó denken wij erover en we hopen dat op een dag iedereen het met ons eens zal zijn.’* Bedenk een drietal zaken die volgens jullie het leven rijker en waardevoller maken en waarvoor je ook anderen zou willen winnen.

3. *‘Macht over anderen hebben is niet erg. Tante Virginia heeft macht over haar lezers omdat ze die weet te betoveren met haar boeken. Bach heeft macht over mij als ik naar zijn muziek luister. Grace heeft macht over ons allemaal omdat ze zo verrukkelijk kookt. Macht hebben over anderen of toestaan dat een ander macht over jou heeft hoort bij mensen.’*

Kunnen jullie actuele voorbeelden noemen van mensen die op een positieve manier macht uitoefenen over anderen? Over wie hebben jullie zelf macht (in de positieve zin van het woord)? Wat voor macht is dat dan en hoe zorg je ervoor dat je die macht niet misbruikt? Heb je wel eens misbruik van je macht gemaakt en op wat voor manier gebeurde dat dan?

4. *‘Pas als je die macht misbruikt door anderen te onderdrukken of te vermoorden, of als je als een kip zonder kop achter die machtsmisbruikers aanloopt, om er zelf beter van te worden, of om je veiliger te voelen, gaat het fout.’*

Geef een voorbeeld dat je zelf eens als een kip zonder kop achter een machtsmisbruiker aan bent gelopen omdat je er zelf beter van werd of omdat je je dan veiliger voelde. Als je naar de historie kijkt, zijn er verschillende machtsmisbruikers aan te wijzen. In dit fragment wordt gesproken over Mussolini en Hitler. Welke personen oefenen in deze tijd macht uit en waar kun je dat uit opmaken?

Ter afsluiting volgt er een klassengesprek over bovenstaande vragen.

4. Opdrachten voor het fictie-/leesdossier

Voor deze opdrachten moeten de leerlingen het boek *Soldaten huilen niet* in zijn geheel gelezen hebben.

A In het verhaal worden twee schilderijen van Pablo Picasso besproken. Vader Clive is erg onder de indruk van *Baigneuse ouvrant une cabine* en Julian van *Guernica*. Zoek een schilderij van Pablo Picasso waarvan Quentin onder de indruk zou kunnen zijn. Leg duidelijk uit wat de relatie is tussen het schilderij en Quentin.

B Zoek uit wat de belangrijkste standpunten zijn van het communisme, het fascisme en het nazisme. Geef vervolgens de overeenkomsten en verschillen aan en leg uit hoe het komt dat Quentin zich tot geen van deze drie stromingen aangetrokken voelt. Leg ook uit hoe het komt dat Julian daarentegen een fervent communist wordt.

C Zoek drie gedichten die bij het verhaal passen. Kopieer deze en plak ze in je dossier of schrijf ze over. Per gedicht leg je in minimaal 50 woorden uit waarom je het gekozen hebt.

D Maak van een deel van het verhaal een filmscript. Teken minstens 8 shots en geef aanwijzingen voor de cameraman en de acteurs/actrices. Welke acteurs/actrices zou je kiezen?

E Spreekopdracht: Houd een pitch (verkooppraatje om een film te maken) van 3 minuten (marge 20 seconden) over de film *Soldaten huilen niet*. In deze pitch vertel je: wat voor soort film het wordt, wie de hoofdpersonen zijn, welke problemen in de film aan de orde komen en hoe men die probeert op te lossen, waarom dit verhaal zo geschikt is om te verfilmen, wat voor bijzonders jij van die film zult maken, waarom er veel publiek op af zal komen. Kortom, je vertelt waarom die geldschieters hun kapitaal moeten investeren in deze film!

5. Andere jeugdboeken waarin relaties tussen broers en zussen een rol spelen:

Suzanne Bugler, *Sara's broer* - Marion van de Coolwijk, *MZZL-meiden* - Geertje Gort, *Malika* - Benny Lindelauf, *Negen open armen* en *De hemel van Heivisj* - Sanne Parlevliet, *Zus* - Lydia Rood, *Opgejaagd* - Diet Verschoor, *Nu ik!* en *Gewoon anders* - Wendela Walta, *Zonder zusje*

KORTINGSBON! Print uit en lever in bij de boekhandel

Soldaten huilen niet
van Rindert Kromhout
kost met deze kortingsbon
€ 12,00 i.p.v. € 14,95

Soldaten huilen niet van Rindert Kromhout. ISBN 9789025856151. Actienr: 901-83034.
Deze kortingsactie geldt van 01-12-10 t/m 28-02-11. In te leveren bij iedere boekhandel.

Jeugdliteratuur in praktijk biedt:

- direct toepasbare lessuggesties en -ideeën bij ± twintig jeugdboeken per jaar, aangevuld met informatie over de auteurs en boekanalyses
- aanraders: korte besprekingen van recent verschenen jeugdboeken die de moeite waard zijn. Bij sommige titels verschijnen in een later nummer lessuggesties.
- nieuws over literaire prijzen en aankondigingen van evenementen, radio- en televisieprogramma's, internetsites, bioscopen, theaters en musea, die aandacht besteden aan boeken, auteurs en verfilmingen.

Jeugdliteratuur in praktijk verschijnt vier keer per jaar, onder deskundige redactie met praktijkervaring, en telt minimaal 160 pagina's per jaargang. Een jaarabonnement kost € 34,75, inclusief btw en verzendkosten, prijsverhogingen m.i.v. 2011 voorbehouden.

Abonnementen (ook voor Vlaanderen): Hexpoor Support Center, Postbus 258, 5280 AG Boxtel (Nederland), t (+31) (0)411 652 120, f 652 121, e bibliouitgeverij@support.hexspoor.nl.

Zie ook <http://www.nbdbiblion.nl/?pagina=7440>.